

Los 4, 5 e 6 de junh de 2023, que partí representar lo moviment Calandreta au hestenu de las refòrmas culturaus de Guardia Piemontese en Calabria (Italia). Qu'estó lo parat d'encontrar monde d'ua petita vila qui parlan la nosta lenga dens lo sud deu país.

L'istòria de Gardià qu'ei la deus Valdés, pòble occitan protestant, qui quitè las vaths piemontesas d'Italia (val Pellis) dens la dusau partida deu sègle 13au pr'amor deu secutatge de la glèisa catolica. Après 25 dias de caminada, ua petita colonia formada essenciaument de joens que's vienó installar sus un territòri au sud, en tot miar dab eths la soa lenga e la soa cultura. Dab la soa arribada, que's developè la cultura de la seda, la fabricacion de la lana e las tecnicas de tanatge deu cuer dens un parçan qui èra praube. Qu'èran obrèrs e tribalhadors deus grans e que permetón a Gardià ua expansion economica magèr. Protegits per l'Emperador Frederic II, rei de Sicila, que vivón en patz dab los catolics dinc au sègle 16^{au}, moment quan los Valdés de Gardià aderín a la refòrma protestanta provocant en 1560 la crotzada deu cardenau Ghuslieri, futur pape Pie V, qui'u exterminè. Lo massacre deu Valdés de Gardià que's produsir los 5 e 6 de junh de 1561. Dens la nueit deu 5 de junh, los crotzats que s'introdusín dens la ciutat adromida e que massacrèn la populacion dinc au 6 de junh. Lo massacre qu'estó tant sagnós que disem que la sang e colava dens las carrèras per passar per la pòrta principau de la vila, nomenada adara « la Porta del Sangue ». Los inquisitors qu'amassèn los susvivents de Sant Six (auta provincia d'Italia dens la quau los protestants estón massacrats) e que'us portèn a Gardià. Los susvivents qu'estón susvelhats e susmetuts a condicions de vita tarriblas : que devón escotar la missa cada dia, se confessar e comuniar a cada hèsta, portar ua pelha jauna dab ua crotz roja tà estar reconeguts, tièner la pòrta de l'ostau uberta dab un frinestron qui s'obriva de l'exterior tà perméter au monge dominican de poder susvelhar l'interior de las maisons, n'avèvan pas lo dret de s'amassar a mei de 6 personas e de's marridar enter valdés pendent 25 ans. Per assegurar lo manteniment de la fe catolica peus Gardiòles, las autoritats catolicas que hasón bastir ua glèisa e un covent. Los qui ensagèn de huir las persecucions que s'anèn installar a Genèva e son adara los qui aperam « los refugiats italians ».

Porta de la sang - pòrta principau de la ciutat vista de l'interior

Frinèstron per susvelhar los Valdés a l'interior de las maisons.

Augan lo hestenu de las refòrmas culturaus de Guardia Piemontese hestjava los sons 20 ans. Qu'èra lo parat de discutir e d'escambiar a l'entorn de çò qui demora de la lenga e de la cultura occitana e de las problematics de conservacion deu patrimòni imateriau dab la tematica « Diversitats lingüisticas e diversitats culturaus : quaus ressorgas per un monde mei sostieneder ? ». Que cau saber que l'Italia reconeish las lengas minoritàrias e las collectivitats locaus finàncian la sauvaguarda e lo manten de la lengas regionaus.

Lo hestenu qu'ei tanben en grana partida un moment d'omenatge a l'istòria valdesa. Lo 5 de junh, cad annada, que i a ua ceremonia per comemorar la memòria deus Valdés e lo lor massacre. Qu'ei ua ceremonia oficiau qui debuta per un « Se cantò » en lenga gardiòla (imne oficiau de la vila) qui amassa lo monde de Gardià mes tanben los elegits (locaus e regionaus) e los escolans qui pòrtan lo costume tradicionau gardiòle. Que i a un discors puish lo depòst d'ua corona a la « Ròcha deus Valdés ».

Au long d'aqueste hestenu, que podói assistir a mantuas presas de paraula deus elegits locaus e regionaus dens la sala deu conselh municipau de Gardià. Puish que hasóm ua passajada suus sendèrs valdés dens la beròja vath de Gardià. Que vesitèi tanben lo musèu de la vila consacrat a la cultura occitana. Puish lo 6 de junh, qu'anèi a l'esòla deu vilatge encontrar los escolans e l'equipa pedagogica. Que presentèi en conferéncia lo moviment e la pedogocia Calandreta, sistèma immersiu desconegut en Italia. Puish que hasói ua intervencion en gascon cap aus escolans : que mièi un talhèr dança e canta tradicionau dab la cançon « Jan petit que dança ». Que'us agradè hèra !

Sala deu conselh municipau

Vocabulari de l'occitan gardiòle

Costume tradicionau gardiòle

Çò qui podói notar deus mens escambis dab lo monde de Gardià qu'ei que los locutors deu gardiòle e son de mensh en mensh presents. La lenga qu'ei miaçada a maugrat d'ua volontat hòrta de conservacion. En tot, qu'ei escambiat en occitan dab solament 3 personas. Mes, que i a ua preséncia hòrta de la cultura, deu patrimòni quitament s'ei drin tròp embarrada dens l'istòria deus Valdés e pas sufisament en dubertura. Totun, qu'estó un vitage hòrt interessant e hèra portador. Que muisha que la lenga nosta e la cultura que passan las termièras e l'espròva deu temps e que son enquièra un simbèu hòrt d'identificacion a ua istòria e ua rasiga comuna, de França enlà.

Projècte de lenga occitana- escòla de Gardià

Salome Tauzin